

Königlich Brombergischen Regierung.

No. 43.

Bromberg, den 25. Oktober 1816.

G e s e t z - S a m m l u n g

Nro 16. enthält:

- Nro. 369. Allerhöchste Kabinetsordre vom 18ten Juni 1816. wegen freien Verkehrs des diesseits der Weser verfertigten inländischen Alaun und der auf ausländischen gelegten Konsumtions-Abgabe.
- Nro. 370. Allerhöchste Kabinetsordre vom 8ten August 1816, daß die zum Besten der städtischen Kommunen auf Konsumtibilien ruhenden erhöhten Akzisesätze noch fortdauern sollen.
- Nro. 371. Verordnung wegen Verwaltung des Patronat-Rechts über christliche Kirchen auf solchen Gütern und Grundstücken, die sich im Besizthum jüdischer Glaubensgenossen befinden. Vom 30sten August 1816.

G e i s t l i c h e A n g e l e g e n h e i t.

Berichtigung der Verfügung vom 2ten Juli 1816. die abgeschafften und beibehaltenen Festtage betreffend.

Zur Berichtigung der Verfügung vom 2ten Juli d. J. die abgeschafften und beibehaltenen Feiertage betreffend, (Amtsblatt No. 28. Seltz: 288.) wird den betreffenden Behörden hiesigen Departements bekannt gemacht, daß das

auf den 19ten März fallende Fest Josephi, Sponsi Beatissimae Virginis Mariae nur aus Versehen in das Verzeichniß der behel-

Względem sprostowania urzędzenia z dnia 2. Lipca r. b. zniesionych i utrzymanyh świąt tyżącego się.

Celem sprostowania dyspozycyi z dnia 2. Lipca r. b. względem zniesionych i utrzymanych świąt, w Dzienniku Urzędowym No. 28. na stronicy 288. umieszczoney, uwiadomiamy Władze tuteyszego Departamentu, których się to tyczy,

że święto S. Józefa, Oblubienca N. Panny Maryi w dniu 19. Marca przypadające, przez omyłkę tylko w desygnacyi świąt

haltenen Feste aufgesammelt, in der That aber gleichfalls aufgehoben worden ist.

Dagegen ist das auf den 8ten Mal fallende Fest des St. Stanislaw, Bischofs und Märtyrers, unter den beibehaltenen Festen nicht aufgeführt, und wird nachträglich als ein beibehaltener Festtag hiermit bemerkt gemacht.

Bromberg, den 15ten Oktober 1816.

Königliche Preussische Regierung.
Erste Abtheilung.

Finanz = Angelegenheit.

Betrifft die Bestimmung, in wie fern das Stempelgesetz auf Kontrakt-Punktationen Anwendung finde oder nicht?

Es ist Veranlassung zur nähern Erörterung der Frage gewesen:

in wie fern das Stempelgesetz auf Kontrakt-Punktationen Anwendung finde oder nicht?

In der Regel hat die Punktation mit dem Kontrakte selbst gleiche Gültigkeit, und es muß daher auch der Kontrakt-Werth Stempel schon der Regel nach zu ersterer verwandt werden.

Nur dann bedarf es dieses Stempels nicht, sondern nur des gewöhnlichen Stempels, wenn aus einer solchen Punktation dennoch nicht nach §. 121. Th. I. Tit. 5. des allgemeinen Landrechts sofort auf Erfüllung geklagt werden kann, sondern nach §. 122. seq. loc. cit. erst noch eine andere weite Aufnahme, Verlautbarung, Ausfertigung, oder überhaupt irgend eine Ergänzung der Schrift nöthig ist.

Diese Bestimmung wird in Verfolg der Verfügung der hohen Ministerien der Finanzen und der Justiz vom 19ten August d. J. zur Beseitigung etwaiger Zweifel und Beachtung des Publikums hiermit zur öffentlichen Kenntniß gebracht, und sind die Justiz-Behörden angewiesen worden, darnach allgemein zu verfahren.

Bromberg, den 15ten September 1816.

Königlich Preussische Regierung.
Zweite Abtheilung.

utrymanyeh zostało umieszczone, wiecez saméy zaś także iest zniesione.

Przeciwnie zaś święto S. Stanisława Biskupa i Męczennika w dniu 8. Maja przypadające, w liście święt utrzymanych nieumieszczone, niniejszém dodatkowo za święto utrzymane oświadczamy.

Bydgoszcz, dnia 15. Października 1816.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Pierwszy.

Względem ustanowienia, iak dalece ustawa stęplowa do punktacyi Kontraktów przystósowaną byđz może lub nie?

Powodem do objaśnienia zapytania było iak dalece ustawa stęplowa do punktacyi Kontraktów przystósowaną byđz może, lub nie?

W powszechności punktacya z samymże Kontraktem ma równą ważność, a przeto też stępel szacunkowy dla Kontraktu przepisany, także i do punktacyi użytym byđz ma.

Natenczas tylko stępel ten nie iest potrzebny, lecz tylko swyczajny, kiedy z punktacyi takowéy według §. 121. części 1. Tytułu 5. powszechnego prawa krajowego natychmiast dopełnienia iéy domagać się niemożna, owszem dopiero według §. 122. seq. loc. cit. dalsze iéy w formie kontraktu sporządzenie, potwierdzenie sądowe i urzędowe wygotowanie lub inne iakowe pisma takowego uzupełnienie, iest potrzebny.

Stosownie przeto do urzędzenia JWW. Ministrów Finansów i sprawiedliwosci z dnia 19. Sierpnia r. b. podaliśmy niniejszém postanowienie to, w celu zapozyczenia iakowéy w tym względie obiętnosci i publicznego pouczenia, do wiadomosci powszechnéy, z tem nadmienieniem: że Władze sądowe odebrały zalecenie postępowania w ogólności wedle tegoż.

Bydgoszcz, dnia 15. Września 1816.

Król. Pruska Regencya.
Wydział Drugi.

Schulen = Angelegenheit.

Bekanntmachung

betreffend die in den Schulen der Provinz zu bezweckende gehörige Vorbereitung der sich dem künftigen Dienste des Staats widmenden Jünglinge des Großherzogthums Posen zu ihrem Abgange auf die Universität.

Die Absicht, einem nicht genugsam vorbereiteten Besuch der Universität bei der studirenden Jugend vorzubeugen, hat in dem Preussischen Staate bereits unter dem 23ten Dezember 1788 eine Verfügung veranlaßt, durch welche die Prüfung der Schüler vor ihrer Entlassung zur Universität angeordnet wurde. Die später darüber gesammelten Erfahrungen, und die seit dem Jahre 1810 den Studirenden ertheilte Freiheit, auch ausländische Universitäten besuchen zu dürfen, machten neue und vollständigere Bestimmungen über diese Prüfung notwendig, welche für die damaligen Königl. Staaten durch das Edikt vom 12ten Oktober gegeben wurden; und nach der Verkündung eines hohen Ministerii des Innern vom 27ten v. M. nun auch für die hiesigen Provinzen in Kraft gesetzt werden sollen.

Ich säume nicht, von diesen Bestimmungen dasjenige, was der studirenden Jugend des Großherzogthums, und deren resp. Eltern und Vormündern zu wissen nöthig ist, in den nachfolgenden Paragraphen zur öffentlichen Kenntniß zu bringen.

§. 1.

Die Fähigkeit der den Wissenschaften sich widmenden Jünglinge, welche aus den öffentlichen Schulen oder aus dem Privat-Unterricht zur Universität übergeben wollen, soll künftig durch angestellte zweckmäßige Prüfungen ausgemittelt, und durch darüber auszufertigende Zeugnisse, denen, die darnach zu wissen nöthig haben, bekannt werden. Wesel es jedoch nicht die Absicht ist, das Abgehen eines zur Zeit noch unreifen Jünglings auf die Universität unbedingt zu verbieten, wenn dessen Eltern oder Vormünder sich dazu durch irgend einen ihrem Gewissen zu überlassenden Grund bestimmt glauben.

Obwieszczenie

tyczące się Młodzieży Wielkiego Xięstwa Poznańskiego do przyszłej usługi krajowej przysposabiać się chcącey, względem przyzwoitego oneyże w szkołach Prowincyi udatnienia do Akademii.

W zamiarze wstrzymania od udawania się na Akademię uczącey się młodzieży do zawodu akademickiego ieszcze nie dostatecznie usposobioney, wydane zostało w Państwie Pruskim pod dniem ieszcze 23. Grudnia 1788 urządzenie, podług którego uczniowie tamczsi, przed udaniem się na Akademię, obowiązany są składać examina z odbytych nauk. Następne doświadczenie, i nadana od roku 1810 uczącym się wolność udawania się polubownie na Akademię nawet zagraniczne, dały uczuć potrzebę innego dokładniejszego urządzenia względem takowych examinów, które też edyktem z dnia 12. Października 1812 dla ówczesowych Prowincyi Państwa Pruskiego wydane zostało; a teraz podług zalecenia Ministeryi Spraw wewnętrznych z dnia 27. m. z. i na tuteyszą Prowincyą ma być rozciągnięte.

Z urządzenia więc takowego podaie do publiczney wiadomości w następujących paragrafach to, o czém ucząca się młodzież w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, tudzież rodzice lub opiekunowie teyże wiedzieć powinni.

§. 1.

Zdolności młodzieńca poświęcającego się naukom, i chcącego se szkoł publicznych lub z edukacyi prywatney udać się na Akademię, doświadczone będą w przyszłości przez stosowne popisy; i opinia względem nich dla wiadomości tych, których się to tyczyć może, w zaświadczeniach wyrażona zostanie. W przepisie tym bypamiętny jednak niemass zamiaru zakazać zupełnie młodzieży, aby z względu niedostatecznego ieszcze usposobienia nie udawała się na Akademię, skoro rodzice lub opiekunowie z powodów ich sumnienia zostawić się mających wymagać tego, po nię będą.

Diese Entlassungs- Zeugnisse sollen, theils den Eltern und Vormündern zu einer Benachrichtigung von dem Bildungsstande der Jünglinge dienen, wodurch von Seiten der Schule der letzte Rath in Ansehung derselben ertheilt, und der Uebereilung beim Uebergang zur Universität vorgebeugt wird; theils sollen gedachte Zeugnisse, und die Prüfungs- Verhandlungen, deren Resultate sie enthalten, die Geislichen, und Schul- Deputationen der Provinzial-Regierungen, und selbst die oberste Unterrichts- Behörde in dem Lande sehen, fortgehend zu beobachten, wie dem wichtigen Geschäfte der Vorbereitung studirender Jünglinge zur Universität, von den denselben sich widmenden Anstalten und Personen genügt wird.

Aus diesem Grunde wird die Erforderlichkeit eines auf die gleich näher zu bestimmende Art erhaltenen und abgefaßten Entlassungs- Zeugnisses hienit für alle von den Gymnasien und gelehrten Schulen des Preussischen Staats zur Universität abgehenden Jünglinge allgemein gemacht; und es werden deshalb die Abiturienten-Prüfungen auch bei allen denjenigen gelehrten Schulen ohne Ausnahme hierdurch angeordnet, bei welchen sie bisher noch nicht eingeführt waren.

Dieserjenige Schüler, der eine Universität besuchen wollen, müssen sich künftig 3 Monate vor ihrem Abgange bei dem Rektor ihrer Schule melden, und das zu ihrer Immatrikulation bei der Universität erforderliche Entlassungs- Zeugnis nachsuchen. Dem Rektor liegt alsdann ob, falls er den Schüler zur Bezeichnung der Universität noch nicht für reif genug hält, ihm selbst sowohl, als seinen Eltern oder Vormündern und Angehörigen, Vorstellungen darüber zu machen. Fruchten diese nichts, so muß der Rektor gleichwohl den Schüler zu der Prüfung, in welcher der Grad seiner Fähigkeit und des nach Maßgabe derselben ihm zu ertheilenden Zeugnisses ausgemittelt werden soll, zulassen. Nur Schülern, die noch in keinem Hauptfache in der obersten Klasse der gelehrten Schulen, kann dies Zeugnis geradezu versagt werden. Daß aber keiner zu früh in diese Classe gelange, muß die Genauigkeit und Gewissenhaftigkeit des Rektors und der Lehrer bei den Klassen-Versetzungen zu verhüten suchen; und damit weder Schüler

Z. zaświadczeń z odbytych nauk wydawać się mających nie tylko rodzice i opiekunowie będą mogli powziąć wiadomość, iak dalece młodzież ukształciła się; i znać w nich powód do zasięgnięcia ostatniéy porady instytutu, z którego młodzież wychodzi, względem iéy przesnaczenia, końcem zapobieżenia szwaczemu udawaniu się młodzieży na Akademię: ale nadto urzędnicy w wydziale duchownym i edukacyinym przy Regencyach zasiadający, tudzież sama najwyższa Władza edukacyjna z wypadku tychże zaświadczeń i protokółów examinacyinych ciągle będą uważać mogli, czyli instytuta i osoby, poświęcone kształcenia młodzieży do udania się na Akademię, cawniá obowiązkom swoim zadosyć.

Z powodu tego stanowi się w ogólności, że każdy młodzieniec z któregokolwiek Gimnazyum lub Liceum w Państwie Pruskim wychodzący, końcem udania się na Akademię, winien mieć zaświadczenia z odbytych nauk; i zaleca się, aby popisy z uczniami ze szkół wychodzącami odbywane były odtyd także po wszystkich tych szkołach bez różnicy, w których dotychczas nie były w zwyczaju.

Uczeń chcący się udać na Akademię będzie winien w przewyższości na trzy miesiące przed odejściem zgłosić się do Rektora szkoły, i o wydanie zaświadczenia z odbytych nauk, do immatrykulacyi na Akademię potrzebnego, dopraszać się; do Rektora zaś będzie należało, skoro osądzi, że zgłaszający się nie jest jeszcze dostatecznie do nauk akademicznych przysposobiony, przełożyć swoje w téj mierze uwagi iemu, rodzicom, opiekunom lub krewnym jego. Jeżeli jednak uwagi te pozostań bez skutku, natenczas winien będzie Rektor przypuścić ucznia do examinu; z którego okaże się, do iakiego stopnia zdanié iego dochodzi, i iakie zaświadczenie wydać mu będzie należało. Uczniom tylko, którzy w żadnym z głównych przedmiotów naukowych do klasy najwyższéj nieuzdatnili się, może bydź zaświadczenie takowe wprost odmówione. Obowiązkiem zaś jest Rektora i Nauczycieli, scille i sumiennie przestrzegać tego w promocyach, aby żaden z uczniów nie przeszedł

noch Eltern sich über Mangel offener und zeitiger Berathung beschweren können, ist ihnen schon bei den Censuren der zweiten Klasse, und weiterhin um so bestimmter, je näher die Zeit des wichtigsten Abgehens herankommt, das wohlmeinende, lediglich auf das Beste des Schülers gerichtete Urtheil der Lehrer über seine Anlagen zu wissenschaftlichen Studien bekannt zu machen.

§. 5.

Da aber Reife des Charakters nicht minder wichtig ist, als Reife des Geistes und Wissens; da von dem Entlassung beider die Würde des auf den Universitäten herrschenden Tons abhängt, und das Departement auf das angelegentlichste wünscht, daß die studierende Jugend, aus welcher die künftigen Lehrer, Berather und Führer des Volks hervorgehen sollen, sich hiedurch auszeichnet; so macht es, indem die Ansinntelung der Reife des Charakters kein Gegenstand von Vorschriften und Prüfungen seyn kann, den Vorsehern der höhern Bildungsanstalten zur heiligen Pflicht, auch auf diese bei den zur Entlassungs-Prüfung sich meldenden Schülern vorzüglich mit zu sehen; Eltern und Vorleser aber, die zu rasch mit ihren Pflegebefohlenen zur Universität eilen, die bedenklichen Folgen davon eindringlich vorzustellen, wenn sie dieselben mit Kenntnissen vielmehr zur Nothdurft versehen, aber mit noch schwankendem Charakter, nur damit sie um ein Weniges früher zum Brod und zu äußerer Ehre gelangen, in ein Verhältnis treiben, dessen freiere Selbstständigkeit ihr noch reichlicher Bevormundung des Vaters, des Lehrers oder Freundes bedürftiges Alter, und ihr jedem Eindruck offenes Gemüth noch nicht zu ertragen fähig ist.

§. 6.

Die Entlassungs- Zeugnisse werden in drei Abstufungen, nach der unbedingten Tüchtigkeit, der bedingten Tüchtigkeit, und der Untüchtigkeit der Individuen, getheilt; und zur Andeutung dieser Grade mit dem Nummern I. II. oder III. bezeichnet.

zawczasie do klasy wyższej. Ażeby zaś ani uczniowie, ani ich rodzice nie żalili się na to, że im wczesnie szczerę w téj mierze nie dano porady, potrzeba, aby zaraz od piątej klasy w cenzurach oświadczane bywało zdanie Nauczycieli względem zdatności każdego z uczniów do nauki; i adanie to, dobro iedyne ich na celu mające, obowiązać im należy z większą coraz skrupulatnością, w miarę zbliżania się podobienstwa ich oddalenia się ze szkół.

§. 5.

Gdy jednak dojrzałość charakteru niemniéj jest stanowiącą, jak dojrzałość umysłu i znajomości, ponieważ od połączenia obojga zależy godność panującego na Akademiach sposobu zachowywania się; Władza wyższa zaś sobie jak najmocniéj tego życzy, aby ucząca się młodzież, z której w przyszłości powstać mają nauczyciele, doradacy i przewodnicy ludu, zachowywaniem się swoim szacowała się: zaczęł ten święty na przełożonych wyższych instytutów szkolnych wkłada obowiązek, aby z względu, że sposób przekonywania się o dojrzałości charakteru nie może być przepisani oznaczony, i że examina niedostatecznym są do tego środkiem, szczególniejszą mieli uwagę na dojrzałość charakteru uczniów chcących złożyć popis z odbytých nauk; tudzież aby rodzicom i opiekunom, którzy z młodzieżą pod ich pieczę będącą za prędko na Akademię spieszą, wystawiali dobitnie te szkodliwe skutki, jakie z tego wyniknąć mogą, gdy młodzież w naykonieczniejsze w prawdzie znajomości opatrzoną, lecz z charakterem jeszcze niepewnym i chwiałącym się, iedywie w celu, aby cokolwiek prędzêj przyszedła do chleba i do rangi honorowêj, nagłona zostaje do wejscia w stosunki, których dowolna samoistność niebezpieczeństwem grozi wiekowi wymagajacemu jeszcze łagodney pieczy oycy, nauczyciela, i przyjaciela; i umi, słowi łatwo każde przyjmujacemu wrażenie.

§. 6.

W zaświadczeniach z odbytých nauk zachowane będzie stopniowanie według zdatności uczniów, to jest: zdatności bezwarunkowêj, zdatności warunkowêj, i niezdatności; i takowe stopniowanie Numerami I. II. i III. będzie oznaczone.

Der Maasstab zur Ertheilung dieser Zeugnisse ist folgender:

I. Zu der ersten Bezeichnung ist erforderlich:

A. In Hinsicht der Sprachen:

a) in der lateinischen Sprache, den Cicero, Livius, Horaz und Virgil im Ganzen mit Leichtigkeit zu verstehen, (wozu die Sicherheit in der Quantität, und bei den Dichtern die Kenntniss des Metr. mitgerechnet wird) den Tacitus aber, nach gestatteter Uebersetzungszeit, richtig zu erklären; den eignen lateinischen Ausdruck ohne grammatische Fehler, und grobe Verbildung desselben durch Uebertragung der Eigenheiten seiner Muttersprache in die lateinische, in seiner Gewalt zu haben; nicht allein schriftlich, sondern auch über angemessene Gegenstände mündlich.

b) im Griechischen muß der Examinandus die attische Prosa, wozu auch der leichtere Dialog des Sophocles und Euripides zu rechnen, nebst dem Homer, auch ohne vorhergehende Präparation, verstehen; einen nicht kritisch-schwierigen tragischen Chor aber, im lexicalischen unzerstückt, erklären können. Auch muß er eine kurze Uebersetzung aus dem Polnischen oder Deutschen ins Griechische, ohne Verlesung der Grammatik und Accente, abzufassen im Stande seyn.

c) im Französischen muß ein kurzer Aufsatz fehlerlos geschrieben, ein vorgelegter Dichter oder Prosaisst mit Geläufigkeit übersetzt, und mit richtiger Aussprache gelesen werden können; auch Kenntniss wenigstens einiger der wichtigsten Schriftsteller der Nation vorhanden seyn.

d) in der Muttersprache des Schülers, sey nun die Polnische, oder die Deutsche, muß der schriftliche Ausdruck nicht nur von grammatischen Fehlern, sondern auch von Undeutlichkeit und Verwechslung des Poetischen mit dem Prosaischen frei seyn. Eben so muß ein zusammenhängender mündlicher Vortrag gelingen. Auch wird Bekanntschaft mit den Hauptepochen in der Geschichte der vaterländischen Sprache und Literatur, und den vorzüglichsten Schriftstellern der Nation, verlangt.

e) in derjenigen von den beiden jetzt genannten Sprachen, welche nicht Muttersprache des Schülers ist, muß wenigstens eben so viel geleistet

Do udzielania takowych zaświadczeń posiadają się następujące zasady:

I. Do pierwszego rzędu zaświadczeń potrzeba:

A. Co do języków:

a) w łacińskim języku: Cycerona, Liwiusza, Horacego i Wirgilego z łatwością rozumieć (do czego należy pewność w iloczasiu, a co do dzieł poetycznych, znajomość miar wiersza) Tacyta po dowolonym momencie rozważy dokładnie umieć wyjaśnić; posiadać sposób wyrażania się łaciniżem właściwym, bez błędów grammatycznych, i nie naciągając go podług składni oyczystego języka bądź to w pisaniu, bądź też w opowiadaniu ustnem przedmiotów do tego stosownych.

b) w języku greckim: Ateńską prozę, do czego także łatwiejsze rozmowy Sofoklesa i Eurypidesa należą, tudzież Homera winien składający examen rozumieć bez poprzedniego nawet przygotowania się; śpiew zaś taki tragiczny i krytycznie trudny powinien umieć wyjaśnić za pomocą słownika. Prócz tego wyjętek krótki z polskiego lub niemieckiego powinien umieć przetłumaczyć na język grecki, zashowując prawdziwa grammatyczne i znaki.

c) w języku francuzkim wypracowanie krótkie powinien umieć napisać bez błędów; przełożonego sobie iakiego poetę lub prozaika tłumaczyć biegle, i czytać z dobrem wyrazów wymawianiem; w reszcie powinien znać przynajmniej celniejszych w tym języku autorów.

d) w języku swoim oyszystym, czyli to polskim czy niemieckim, winien uczeń nie tylko umieć się wyrazić na piśmie bez błędów grammatycznych, ale nawet dalekim być od nierozumiałości i mieszania prozy z poezją. Ustne wystowienie się powinno być także dobre i płynne; a nareszcie winien uczeń znać głównie epoki oyczystego języka i literatury, tudzież posiadać wiadomość o celniejszych w tym języku autorach.

e) w tym zaś z dwóch rzeczonych dopiero języków, który nie jest ucznia językiem oyczystym, powinien uczeń tyle znajomości posiadać, ile tsey podług przepisu

werden, als nach Lit. c. im Französischen zu erfordern ist.

B. In Hinsicht auf Wissenschaften;

a) in der Geschichte und Geographie muß der Examinandus darthun können, daß er eine deutliche und sichere Uebersicht des ganzen Feldes der alten, mittelern und neuern Geschichte sich zu eigen gemacht habe; die wichtigsten Vorgebeheiten derselben mit chronologischer Genauigkeit kennen, und ihren Schauplatz geographisch anzugeben im Stande seyn.

b) In der Mathematik wird erfordert: Kenntniß der Rechnungen des gemeinen Lebens nach ihren auf die Proportions-Lehre gegründeten Principien; des Gebrauchs der Buchstaben zur Bezeichnung möglicher, nur beziehungsweise bestimmter Größen; der ersten Lehre von den Potenzen und Wurzeln; der Gleichungen des ersten und zweiten Grades, der Logarithmen, der Elementar-Geometrie (so weit sie in den sechs ersten und dem zten und zten Buche des Euklides vorgetragen wird), der ebenen Trigonometrie und des Gebrauchs der mathematischen Tafeln.

c) In den Naturwissenschaften:

1. In der Physik gehöret zum Prädikat unberingter Lichtigkeit: deutliche Erkenntniß der Gesetze derselben Hauptphänomene der Körperwelt, ohne welche die Lehren der mathematischen und physischen Geographie nicht begriffen werden können.

2. In der Naturbeschreibung: Kenntniß der allgemeinen Classification der Naturgegenstände, und Einsicht in die Prinzipien, nach welchen dieselbe anzuordnen ist.

Wer also in diesen Objecten die angegebenen Fortschritte gemacht hat, erhält das Zeugniß der unberingten Lichtigkeit; wobei jedoch zu bemerken, daß ein minderer Grad im Französischen und den Naturwissenschaften von demselben nicht aussehlet, wenn alte Sprachen, historische Kenntnisse und Mathematik in gehörigem Maße vorhanden sind.

II. In dem Prädikat bedingter Lichtigkeit eignet die Erreichung des vorbestimmten Zieles nur in einem oder dem andern jeder der drei wesentlichen Stücke des hohen Schul-Unterrichts, mit Zurückstellen in andern eben so wichtigen.

sub Lit. c. w francuzkim igrzyku wymagać się od niego będzie.

B. Co do umiejetności:

a) z historyi i geografii powinien uczeń okazać, iż ma dokładne i pewne obięcie całej rozciągłości historyi starożytnéy, średnéy i nowéy; znać z każdej zdarzenia ważniejsze z akuratnością chronologiczną, i umieć wskazać geograficznie miejsca, gdzie zasłyły.

b) z matematyki powinien znać rachunki zwykłe w pożyciu zachodzące, podług ich zasad na prawidłach proporcji ugruntowanych; sposób używania liter do oznaczania wszelkich względnie podanych ilości; naukę o potęgach i pierwiastkach; o równaniach pierwszego i drugiego stopnia; o logarytmach, o geometryi elementarnéy, ile w sześciu pierwszych, tudzież w 11. i 12. księgach Euklidesa wykładają się; o trygonometrii prostéy, i o użyciu tablic matematycznych.

c) z nauki o naturze:

1. z fizyki należy do uzyskania zaświadczenia zdatności bezwarunkowéy: mieć dokładne obięcie zasad tych głównych zjawień w ciałach, bez których nauki o geografii matematycznéy i fizycznéy pojąć nie można.

2. z opisu natury czyli historyi naturalnéy należy znać ogólny podział przedmiotów naturalnych, i umieć zgłębić zasady, podług których podział ten porządkować wypada.

Kto więc w tych przedmiotach usatnił się w sposobie wswyż wskazanym, ten uzyska zaświadczenie zdatności bezwarunkowéy. Przyczem jednak nadmieniam się, że mnieysza biegłość w igrzyku francuzkim i wiadomościach o naturze nieusuwa ucznia od takowego zaświadczenia, skoro co do igrzyków starożytnych, tudzież co do umiejetności historycznych i matematycznych posiada biegłość w miarze przepisany.

II. Do drugiego rzędu zaświadczeń, to jest: zdatności warunkowéy potrzeba; aby uczeń doszedł do wymiersonego kresu w jednym lub drugim z pomienionych trzech najważniejszych przedmiotów nauk wyższych, niebędąc dostatecznie usatniony w innych również ważnych.

III. Wer in keinem dieser drei Objekte etwas der Forderung Genügendes leistet, wird als untauglich bezeichnet. Nur ganz vorzügliche Fortschritte in den Naturwissenschaften können eine begrenzende Bestimmung zu diesem Prädikate hervorbringen.

§. 8.

Die Religionskenntnisse müssen, besonders wegen ihrer Wichtigkeit in Beziehung auf das oben im §. 5 Gesagte, ein Gegenstand der Abiturienten-Prüfung und des Zeugnisses seyn; doch kann das Urtheil über den Grad der wissenschaftlichen Reife oder Unreife eines Jünglings von dem Maße derselben nicht abhängig gemacht werden.

§. 9.

Die sich der Theologie widmenden Jünglinge sind noch besonders in der hebräischen Sprache zu prüfen, und das Maß der Kenntnisse, die sie in derselben erlangt haben, ist in dem Zeugnisse zu bemerken.

§. 10.

Um nun den Besitz oder Mangel der zum frechtbaren Besuch der Universität nöthigen Ausbildung zu erforschen, wird die Prüfung angestellt, wobei theils die Kenntniß selbst dargelegt, theils Uebungen vorgenommen werden müssen, woraus sich auf die erworbenen Fertigkeiten schließen läßt.

§. 11.

Die Veranstaltung dieser Prüfung ist das Geschäft der bei jedem Gymnasio befindlichen Prüfungs-Kommission. Diese besteht aus dem Rektor und sämtlichen obern Lehrern der Anstalt, ihren Ephoren und Scholarchen, oder wenn sie ein eigenes Curatorium hat, aus einem oder zwei Mitgliedern desselben; zu welchem noch ein Bevollmächtigter der Landesbehörde kommt, unter welcher die Schule steht. Diesem letztern kommt die Leitung des ganzen Prüfungsgeschäfts zu.

§. 12.

Es zerfällt die Prüfung in zwei Abtheilungen:
 1) eine schriftliche Prüfung,
 2) eine mündliche.
 Da die erstere zur Berichtigung und Ergänzung der andern dienen soll, so müssen die anzufertigenden Arbeiten, deren Thematata der Prüfungs-Kommissarius und Rektor, dieser nach gegonnener Rücksprache mit den Lehrern, gemein-

III. Kto zaś w żadnym z tych trzech przedmiotów odpowiedzieć powyższemu żądaniu nie zdoła, ten za niezdatnego w świadczeniu trzeciego rzędu uznany zostanie; i tylko nader wielki postęp w nauce o naturze może zaświadczenie to ikożkolwiek ulagodzić.

§. 8.

Nauka religii szczególniey w względzie w §. 5. wyrażonym nader ważna, powinna także być przedmiotem egzaminu z ucześniami także szkół wych. dzącymi, i postęp w niej, do osnowy zaświadczenia należeć będzie. Opinia iednakże względem dojrzałości lub niedożrzałości ucznia, co do przedmiotów naukowych w ogólnosci, od postępu jego w nauce religijnéy zależec nie może.

§. 9.

Młodzież poświęcająca się teologii oddzielnie ieszcze z języka hebrajskiego egzaminować, i postęp iey w tym języku w zaświadczeniu wyrażać należy.

§. 10.

Celem przekonania się więc, czy młodzież posiada lub nieposiada wiadomości do pożytecznego słuchania nauk akademicznych potrzebne, będą urządzone examina, na których młodzież tak powzięte wiadomości swoje udowodniać, iak w przedsięwziętych z nią ćwiczeniach nabytą łatwość i oswoienie się z naukami okazywać powinna.

§. 11.

Urządzeniem takowych egzaminów trudnić się będzie Kommissya do odbywania ich przy każdym Liceum wysnazona, składająca się z Rektora i wszystkich Nauczycieli klass wyższych, z Eferów i Scholarchów, i jeżeli Liceum ma swoje oddzielne Kuratoryum, z iednego lub dwóch osłonków onegoż. Do składu tego należy ieszcze Pełnomocnik Władzy krajowéy dozór nad szkołami mającocy, któremu kierowanie examinami porucza się.

§. 12.

Examen dzielic się będzie na dwie części:
 1) na wypracowania pismienne;
 2) na wystawienie się ustne.
 Ponieważ pierwsze służyć mają do udoładnienia i uzupełnienia drugiego, wypracowania przeto, do których Kommissarz egzaminacyjny i Rektor, ostatni po naradzeniu się z Nauczycielami, wspólnie temata podadzą, po-

schafflich bestimmen, mehrere Tage vor der mündlichen Prüfung vollendet, sämmtlichen Mitgliedern der Prüfungs-Kommission vorgelegt, und von ihnen untersucht seyn. Es werden aber allen Examinanden dieselben Aufgaben zu diesen Arbeiten gegeben.

§. 13.

Die schriftlichen Prüfungsarbeiten bestehen:

- 1) in einem Aufsatze in der Muttersprache des Examinanden, welcher vorzüglich die Bildung des Verstandes und der Phantasie bezeugen soll; wie auch, in der Abfassung, die Kenntniß seiner Sprache, und die Gewandtheit in deren Gebrauch. Das Thema ist daher aus einem solchen Gebiete zu wählen, daß die Examinanden nach Neigung diese oder jene Form vorziehen können; jedoch muß der Gegenstand niemals ein bloß faktischer seyn.
- 2) einem lateinischen;
- 3) einem französischen;
- 4) einem deutschen oder polnischen, jenachdem das eine oder das andere Muttersprache des Examinanden ist.

Zu diesen Arbeiten werden sich, um die Anstrengung des Verfertigers nicht zu sehr zwischen Form und Materie zu theilen, historische Gegenstände eignen; für den lateinischen aus der alten, für den französischen, deutschen oder polnischen aus der neuern Geschichte. Indessen darf auch hier keinesweges eine trockne Herzerzählung von Thatsachen das Ganze ansprechen; sondern vielmehr die Beziehung mehrerer wichtigen Begebenheiten auf einander, und die Darstellung und Beurtheilung ganzer Zustände der Völker sind es, woran die Kombinationsgabe der Jünglinge zu prüfen seyn wird.

- 5) einem mathematischen, wo gleichfalls besonders die Beurtheilungskraft des Examinanden in der Anwendung des Erlernten zu erforschen ist, und aus welchem hervorgehen soll, ob er selbst Fragen anzustellen, und Ansichten zu nehmen im Stande sey, und wie weit sich sein Kombinations-Vermögen erstreckt.

6) zweien, das Griechische betreffenden:

winny bydź na kilka dni przed egzaminem ustrnym ukończone, wszystkim członkóm komisji egzaminacyjnej przelożone i przez nich rozpoznawane. Jednakowe zaś temate wszystkim ucznióm składającym examen podane bydź mają.

§. 13.

Wypracowania piśmienne składają się:

- 1) z wypracowania w języku oyczystym ucznia, z którego okazac się szczególniý powinno ukształcenie rozumu i wyobraźni; a z układu onegoż znajomość własnego języka, i wprawa w iego używaniu. Z takiego zatem obiektu tema wybrać należy, ażeby uczeń mógł piśmu swojemu nadać formę według swojego upodobania. Jednakowoż przedmiot do wypracowania podać się mający nie powinien bydź czystym czynem historycznym.
- 2) z wypracowania w języku łacińskim;
- 3) z wypracowania w języku francuzkim;
- 4) z wypracowania w języku niemieckim, jeżeli niemiecki, lub w języku polskim, jeżeli polski oyczystym nie iest uciania językiem.

Aby od ucznia niewyciągać zbyt sztywnego nateżenia się nad treścią i nad układem rzeczy zarazem, naystósownieyszã wypracowań tych będzie osnowã przedmiot iaki historyczny; biorąc go do wypracowania w języku łacińskim z historyi starożytney, a do wypracowań w języku francuzkim, niemieckim i polskim, z historyi nowey. Wypracowanie iednak takowe niepowinno się ograniczać na samem tylko suchem opisywaniu wydarzeń; uczeń winien okazać iak różne wydarzenia ważne działaly na siebie; tudzież rozstrząsnąć i opisać stan ludów w rozaych czasach i okolicznosciach w ogolności; z czego przekonać się będzie można o darze kombinacyjnym ucznia.

- 5) z wypracowania matematycznego; w którym rozpoznac będzie można rozsadek ucznia w przystosowaniu powziętych wiadomości. Z niego okaże się prócz tego, czyli sam kwestye wynadywać, i właści z nich czynić iest adolnym; tudzież iak daleko posiada Władzę kombinacji.
- 6) z dwóch wypracowań tyczących się języka greckiego;

- a) einer deutschen oder polnischen Uebersetzung eines Stückes aus einem in der Schule nicht gelesenen den Kräften angemessenen Autor, von den nächsten Sprach- und Sacherklärungen begleitet;
- b) einer kurzen Uebersetzung aus dem Deutschen oder Polnischen ins Griechische, wobei etymologische und syntaktische, und überhaupt grammatische Richtigkeit in jeder Hinsicht, in Betracht kommen.

Die Anfertigung aller dieser Aufsätze geschieht ohne andere Hülfe, als bei den das Griechische betreffenden, eines griechischen Lexikons, und unter gewissenhafter und ununterbrochener Aufsicht eines Lehrers der Schulanstalt.

§. 14.

So wie der Examinandus durch diese schriftlichen Ausarbeitungen seine natürlichen Anlagen und Verstandeskkräfte zu beurkunden hat, so muß er durch die mündliche Prüfung veranlaßt werden, das Maas seiner wirklich erworbenen Kenntnisse an den Tag zu legen. Bei dieser werden alle die oben §§. 7. und 8. angegebenen Gegenstände des Schulunterrichts mit ihm durchgegangen; und sie wird durch die von dem Rektor dazu bestimmten Lehrer der obern Klassen in Gegenwart der ganzen Prüfungs-Kommission verrichtet.

§. 15.

Denjenigen Schülern, welche als unbedingt oder bedingt tüchtig zu den Universitäts-Studien vorbereitet befunden worden sind, wird angekündigt, daß sie die Schulanstalt verlassen, und zur Universität abgehen können. Denen aber, welche das Urtheil der Untüchtigkeit erwalken, wird mit Eröffnung desselben der Rath erteilt, die Schule noch eine Zeit lang zu besuchen, falls Hoffnung da ist, daß sie dadurch das Fehlende werden einbringen können. Im Fall sie sich aber von Verzeihung der Universität nicht abraden lassen, so ist auch ihnen das Resultat der Prüfung in einem Zeugniß auszufertigen.

§. 16.

Ueber die ganze Prüfungsverhandlung wird ein Protokoll geführt, und auf den Grund desselben das Zeugniß für den Geprüften von dem Rektor der prüfenden gelehrten Schule auszufertigt; und zwar, mit der ihm nach §. 6. zukommenden Nummer, unter folgenden Rubriken:

- a) z wytlomaczenia na język polski lub niemiecki kawałka z autora w klasie nieczytanego, i odpowiadającego możliwości ucznia. Do tlomaczenia tego przytaczane bydz powinny objaśnienia co do języka i rzeczy;
- b) z krótkiego tlomaczenia z języka niemieckiego lub polskiego na grecki; w którym uważać trzeba na rzetelne w każdym względzie wyrażenie się co do etymologii, syntaxis, i innych gramatycznych prawideł.

Wszystkie zadania powinien uczeń wypracować bez wszelkiej pomocy; wylawszy język grecki, do którego dozwolone mu bydz może użycie greckiego słownika. Nad pracą takąw uczniów będzie miał jeden z nauczycieli instytutu sumienny i ciągły dozór.

§. 14.

Jak uczeń, składający examen przez rzeczne wypracowania na piśmie, okazać winien przysrodzone swoje zdolności i władze rozumu: tak w examinie ustnym dać mu trzeba sposobność okazania stopnia wiadomości istotnie nabytych. W examinie więc tym przedmioty nauk szkolnych wyżey w §§. 7. i 8. wyszczególnione przejdzie z nim w przytomności całej Kommissyi i examinacyjney Nauczyciel przez Rektora do tego wysnacowany.

§. 15.

Uczniom osadzonym za przysposobionych bezwarunkowo lub warunkowo do nauk akademicznych, oznaymić należy: że instytut szkolny ich uwalnia, i że na Akademią udać się mogą. Tym zaś, którzy za niezdatnych uznaynymi zostali, należy, przy oświadczeniu zapadłego względem nich zdania, udzielić radę: aby do szkoły jeszcze przez czas nieiaki uczęszczali; jeżeli jest nadzieia, iż powetnią to, czego im niedostaie. Jeżeli iednak odwieść się nie dowolają od zamiaru udania się na Akademią: natenczas wyodek złożonego przez nich examinu w raświadczeniach udzielić im się mających wyrazić należy.

§. 16.

Względem całego examinu spisany będzie protokół na fundamencie którego Rektor instytutu szkolnego wyda zaświadczenia examinowanym, z wyrażeniem na nich Numeru, iaki stósownie do §. 6. wypadnie, i z sacbowaniem rubryk następujących, iako to:

1. Name des Geprüften und dessen Vaters.
2. Zeit des Schulbesuchs.
3. Aufführung.
  - a) gegen Mitschüler,
  - b) gegen Vorgesetzte.
4. Fleiß.
5. Kenntnisse; unter welcher Rubrik der Befund des Examins nach dem Protokolle der Prüfung nachgewiesen wird.

Das Zeugniß wird unterschrieben und unterzeichnet von dem Königlichen Kommissarius, imgleichen von allen Mitgliedern der Prüfungs-Kommission unterschrieben, mit beigedrucktem Siegel der Schule.

§. 17.

Die Zeugnisse werden den Abgehenden in der Regel erst bei der Entlassung verabsolgt, bis wohin sie den Schulunterricht unausgesetzt und regelmäßig zu besuchen haben, falls nicht irgend ein dringender Umstand eine Dispensation davon nöthig macht, welche nur der Königliche Prüfungs-Kommissarius mit Zuziehung des Direktors der Schule ertheilen kann. Die Entlassung der Abgehenden aber wird in jedem Gymnasio, entweder bei der öffentlichen Schulprüfung, oder bei andern in den verschiedenen Anstalten üblichen öffentlichen Feterlichkeiten vorgenommen, und kein von der Schule zur Universität Uebergehender darf dabei abwesend seyn. Hier werden alle geprüften und die Anstalt wirklich verlassenden Schüler genannt, und denselben die ihnen ausgefertigten Zeugnisse mit zweckmäßiger Feterlichkeit überreicht.

§. 18.

Jünglingen, welche das Zeugniß der Untüchtigkeit in der angeordneten Prüfung bekommen haben, und den Wirkungen dieses Zeugnisses entgegen, oder sich die Ehre eines vortheilhaftern erwerben wollen, soll es vergeblich seyn, sich nach Verlauf eines halben oder ganzen Jahres noch einmal bei derselben oder einer andern nach obigen Vorschriften organisierten Prüfungs-Kommission prüfen zu lassen; und es soll, wenn sie alsdann ein Zeugniß der ersten oder zweiten Gattung erhalten, die Wirkung jenes frühern aufhören.

§. 19.

Für diejenigen, welche aus Privat-Unterricht, oder nicht unmittelbar von gelehrten Schu-

1. Iniz inazwisko examowanego, iiego oycy;
2. Przeciąg pobytu w szkołach;
3. Sprawowania się tego:
  - a) względem współ-uczniów,
  - b) względem przełożonych;
4. Pilność;
5. Wiadomości; w którev to rubryce należy wyrazić wypadek examinu według protokołu wzywz rzeczonoę.

Zaświadczenie takowe podpisze Kommissarz królewski, z wyciągnięciem rządowey; tudzież wszystkie członki Kommissyi examinacyiney, z wyciągnięciem pieczęci instytutu szkolnego.

§. 17.

Zwykle dopiero przy uwolnieniu uczniów ze szkół będą im zaświadczenia wręczone; dopóki zaś to nienastąpi, powinni do szkoły chodzić bez przerwy i regularnie, jeżeli ich nagląca iaka okoliczność od tego nie wstrzyma; w którym to razie królewski Kommissarz examinacyiny, za zniesieniem się z Rektorem instytutu, zezwolenie na przerwę w uczęszczaniu do szkół udzieli. Samo zaś uwolnienie uczniów ze szkół, nastąpi albo pod czas publicznego examinu, albo pod czas innęv publiczney uroczystości, iakie w różnych instytutach szkolnych są w zwyczaju. Uczniowis udaiący się na Akademią koniecznie na uroczystości tév znajdować się powinni; każdy bowiem z uczniów examinowanych, instytut opuszczaiących, z nazwiska wtedy bądźis wymieniony, i wygotowane dla niego zaświadczenie z stósowną uroczystością odbierze.

§. 18.

Młodzieniec, któremu zaświadczenie niezdadności przez Kommissyą examinacyiną wydane zostało, może, jeżeli pragnie uchronić się od skutków takowego zaświadczenia, i dostąpić zaszczytu zyskania pomyślniejszego, zgłosić się ieszcze raz po upłynionym półroczu lub w rok do teyże samęv, lub do innęv, według powyższych przepisów uorganizowanęv Kommissyi examinacyinęv, i złożyć przed nią powtórný examen; a jeżeli od nięv zaświadczenie pierwszego lub drugiego rzędu zyska, natenczas zaświadczenie niezdadności wczesnięv odebrane upadnie.

§. 19.

Dla tych, którzy z edukacyi prywatney, albo też niebespośrednio ze szkół na Akade-

sen zur Universität gehen, und sich nicht etwa den Prüfungen bei Gymnasien anschließen wollen, und in der Absicht, bei der in den drei jetzigen Universitäts-Städten der Preussischen Monarchie zusammen befindlichen bedeutenden Anzahl von Gymnasien, Umgehungen obiger Vorschriften zu verhindern, wird in jeder Universitäts-Stadt eine aus Professoren der Universität, und einigen oder alten Rektoren der daselbst vorhandenen Gymnasien bestehende Prüfungs-Kommission errichtet; für welche dieselben Vorschriften in Ansehung der Zulassung zur Prüfung der Gegenstände, der Abtheilungen und des Ganges derselben, auch der Zeugnisse Statt finden, welche den Schul-Prüfungs-Kommissionen im Obigen gegeben sind; nur daß in den Zeugnissen bei den Artikeln Fleiß und Ausführung auf das Beste, welches jeder von seinen bisherigen Lehren hierüber mitbringen muß, verweisen wird; und daß die Zeugnisse gleich nach gehaltener Prüfung ausgefertigt, und den Geprüften zugestellt werden.

§. 20.

Alle Inländer, die nicht schon auf einer Universität studirt haben, werden, wenn sie bei der Meldung zur Immatrikulation kein Schul-Prüfungs-Zeugniß vorzeigen können, von den resp. Rektoren und Prorektoren der Königl. Universitäten an diese gemischte Prüfungs-Kommission gewiesen, und können nicht eher, als bis sie ein von derselben vollzogenes Prüfungs-Zeugniß beibringen, immatriculirt werden.

§. 21.

Diese Prüfungs-Kommissionen sind jedoch angewiesen, Schüler, die sich der vorgeschriebenen Entlassungsprüfung auf den Gymnasien entzogen haben, vor Ablauf eines halben Jahres nach ihrem Abgange von der Schule nicht zum Examen anzunehmen; auch überdies sie einer um so strengeren Prüfung zu unterwerfen, da sie den Verdacht gegen sich haben, im Gefühl ihrer Schwäche dem Abiturienten-Examen ausgewichen zu seyn.

§. 22.

In den Zeugnissen, welche die Studirenden bei ihrem Abgange von der Universität erhalten, wird immer besonders bemerkt werden: ob und mit was für einem Entlassungs-Zeugniß sie von der Schule zur Universität gekommen, oder wie

man udać się maia zamiar, ani do liczby uczniów examen w Gymnazyum składających należeć nie chcą; tudzież w celu zapobieżenia uchybieniem powyższych przepisów, z okoliczności, że w trzech miastach Państwa Pruskiego, w których teraz są Akademie, znaczna także liczba Gymnazyów znajduje się, wynikać mogącym, będzie w każdym mieście, w którym jest Akademia, urzędowa Komisya examinacyjna, składająca się z Professorów Akademii, lub z niektórych albo też ze wszystkich Rektorów Gymnazyów w témże mieście znajdujących się; która postępować sobie będzie podług tychże samych przepisów, względem przypuszczenia uczniów do examina, przedmiotów onegoż, podziału i całego porządku examina, tudzież względem udzielania zaświadczeń, powyżey Komisjom examinacyjnym szkolnym wskazanych; z tą tylko różnicą, że w zaświadczeniu pod rubrykami: *Pilność, i Sprawowanie się* powoła się na Attest, który złożyć musi każdy składający examen od swoich dawniejszych Nauczycieli; i że zaświadczenia takowe zaraz po ukończonym popisie examinowanemu wręczy.

§. 20.

Każdego z młodzieży krajowej, który nie był jeszcze na Akademii, jeżeli przy immatrikulacji nie złoży zaświadczenia z obywatelstwa w szkołach examina, odesła resp. Rektor lub Prorektor Akademii do rzeczoney zwyczajnie szkolno-akademickney Komisji examinacyjney; i dopóki zaświadczenia od teyże Komisji nie złoży.

§. 21.

Komisyye zaś takowe odebrały polecenie, aby uczniów, którzy oddalając się ze szkół od złożenia w nich popisu uchronili się, przed upłynieniem półroku, rachując od oddalenia się ich ze szkół, do examina nie przyjmowały; a przyjąwszy ich po czasie tym, aby ich tém ściśle examinaowały: posądżając ich, że czując nieszdolność swoją w naukach, chłonili się od examina.

§. 22.

W zaświadczeniach, które uczeń Akademii po ukończonym zawoździe nauk odbierze, umieszczana zawsze będzie wzmianka: czyli i z jakim zaświadczeniem szkolnem przybył na Akademię; lub też, jakie Komisya exa-

fie von der gemischten Prüfungs-Kommission bei ihrer Ausnahme befunden worden sind. Diese Bemerkung wird alsdann bei ihrer Prüfung zum Staatsdienst mit in Betracht gezogen werden.

§. 23.

Diejenigen, welche ohne sich der vorgeschriebenen Entlassungsprüfung unterworfen zu haben, von der Erlaubnis Gebrauch machen, auf einer auswärtigen Universität zu studiren, werden billiger Weise gehalten seyn, bei ihrer künftigen Prüfung zum Staatsdienst desto unzweideutigere Proben ihrer erworbenen Kenntnisse abzulegen.

§. 24.

Den Prüfungs-Zeugnissen, sowohl denen, welche von den Schulprüfungs-Kommissionen, als von den gemischten Prüfungs-Kommissionen bei den Universitäten erteilt sind, wird die Wirkung beigelegt: daß nur die Empfänger der beiden ersten Sattungen an den öffentlichen Benefizien für Studierende, worin immer sie bestehen mögen, und ohne Unterschied, ob sie königlich sind, oder von Kommunen oder andern Korporationen abhängen, Theil nehmen; die mit dem Zeugnisse unbedingter Tüchtigkeit Entlassenen jedoch vorzüglichem Anspruch darauf haben; die mit dem Zeugnisse der Untüchtigkeit zur Universität Abgegangenen aber davon ausgeschlossen seyn sollen. Privat- oder Familienstiftungen dagegen können hierdurch nicht beschränkt werden.

Durch gegenwärtige Verordnung, über deren Vollstreckung mit Ernst und Nachdruck zu halten, mir Ein Hohes Ministerium des Innern zur unverbrüchlichen Pflicht gemacht hat, werden alsdenn an die studirenden Jünglinge des Großherzogthums Posen weit größere Forderungen gemacht, um sich Ansprüche auf Beförderung zu den höhern Diensten des Staates zu erwerben, als sie bisher gewohnt waren, und Manchem möchte es vielleicht vorkommen, als ob das Unmögliche verlangt würde, um die Jugend der hiesigen Provinz vom Studiren abzuschrecken. Allen diesem zu begegnen, mache ich nur darauf aufmerksam: daß diese Verordnung für die Schulen aller Provinzen des Preuß. Staates gegeben ist; daß ein Staat nur dann gedulden kann, wenn seine Diener einsichtsvolle, für ihre Reiter gründlich ge-

minacyina szkolno-akademicka oświadczyła względem niego zdanie przy przystąpieniu onegoż na Akademię. Na wamiankę tę miana będzie uwaga, gdy powracający z Akademii składac będzie examen, końcem pozyskania urzędu.

§. 23.

Od tych, którzy, bez złożenia egzaminu w szkołach, korzystac zechcą z pozwolenia udania się na Akademię zagraniczną, sprawiedliwie żądać się będzie: aby na egzaminie, który celem pozyskania urzędu złożyc będą chcieli, tém pewnieysze złożyli dowody swejczyń zdatności.

§. 24.

Zaświadczenia z egzaminów, czy to przed Komisją egzaminacyjną szkolną, czy też przed Komisją egzaminacyjną szkolno-akademicką, będącą w mieście gdzie jest Akademia, odbytych, ten będą miały skutek: że tylko uczniowie, posiadający zaświadczenia pierwszego i drugiego rzędu, korzystac będą mogli z beneficjów publicznych dla uczących się przeznaczonych, bądź królewskich, bądź też od gmin lub innych korporacji zależących. Uczniowie mający zaświadczenie pierwszego rzędu, mieć będą pierwszeństwo do nich; ci zaś, którzy zaświadczenia niezdatności odebrali, żadnego do nich nie będą mieli prawa. Przepis iednak niniejszy nie stanowi żadnego ograniczenia co do fundacyi prywatnych i familynych.

Urządzenie niniejsze, nad którego wykonowaniem JW. Minister Spraw wewnętrznych ściśle czuwać zalecił mi, wymaga wprawdzie od młodzieży Wielkiego Księstwa Poznańskiego większego daleko, aniżeli dotychczas była tego zwyczajną, wydoskonalenia się, końcem posunięcia siebie na wyższe stopnie służby krajowej; i być może, iż niektórym zdawać się będzie, jakoby w niem żądały sie rzeczy niepedobne, dla odstrascenia od nauk młodzieży tuteyszej prowincyi. Zapobiegając takiemu mniemaniu, zwracam uwagę każdego na to: że takowe urządzenie dla szkół wszystkich Państwa Pruskiego Prowincyi jest wydane; że dobro kraju wtedy tylko wzrastać może, gdy kraj ma urzędników świątlych i do zakresu ich działania grunto-

Silbete Männer sind; und daß es daher das Interesse des Staats nicht seyn kann, die Jugend seiner Produzen vom Studiren abzuschrecken, sondern nur bei ihrer Erziehung Oberflächlichkeit und Halbkultur zu verhüten, und die künftigen Staatsbeamten frühzeitig an Stätigkeit und Arbeitsamkeit zu gewöhnen.

Daß man die Schalen des Großherzogthums und ihre Zöglinge mit denen der ältern Provinzen des Preuß. Staats nach gleichen Grundsätzen behandelt, daran wird hoffentlich Niemand Anstoß finden, denn es kann unmöglich der Wunsch der Jünglinge hiesiger Provinz seyn, daß man auf den Univerſitäten von ihnen weniger Kultur und gründliche Vorbereitung voraussetze und erwarte, als von den Jünglingen anderer Provinzen. Es kann ihnen nicht unerwünscht seyn, daß man so viel Vertrauen auf ihre Talente und Kräfte setzt, und von ihrem Fleiße erwartet, daß sie mit den Studirenden aus den übrigen Preussischen Provinzen gleichen Schritt halten werden.

Zwar scheint es, daß man von den Jünglingen des Großherzogthums Posen schon darum nicht so viel verlangen könne, weil sie wegen der Polnischen Sprache noch einen Lehrgegenstand mehr haben, als die übrigen Preussischen Schulen: allein theils ist diese Vergrößerung der Schwierigkeit nicht so bedeutend, indem die beiden in dem Großherzogthum lebenden Sprachen meist von Kindheit an, und in den Schulen durch den Umgang erlernt werden; theils sind die vorhin angeführten Gründe so überwiegend, daß die hiesige Jugend, bei der man ohnedies ein vorzügliches Talent zur Erlernung fremder Sprachen wahrnimmt, in dieser größern Schwierigkeit gewiß keinen Beweggrund finden wird, lieber der in andern Schulen gebildeten Jugend nachzustehen. Uebrigens wird sie für die überwundene größere Schwierigkeit auch dadurch wieder entschädigt, daß sie im Besiz feider Sprachen auf Anstellung in der hiesigen Provinz, bei anderweitiger Qualifikation, um so sicherer zu rechnen hat.

Mit dem Vertrauen also zu den Eltern und Eldern des Großherzogthums, daß sie in dieser Verordnung die wahrhaft väterliche Absicht des Staates für das Wohl der hiesigen Provinz und

wnie usposobionych; że zatem nie może być myślą Rządu odstępować młodzień kraiową od nauk, lecz że usiłowaniem jest tylko jego zapobiedz powiekachowości w wychowaniu, i zaradzić połowicznemu oświeceni, a tēm samem przyswyczać przysłych urzędników wcześniej do pracowitości i wytrwałości.

Nikt zapewne za rzecz niestosowną nie osądzi, że względem szkół Wielkiego Xięstwa Poznańskiego i młodzieży w nich uczącej się według tych samych, co i względem szkół i młodzieży w dawniejszych prowincjach państwa Pruskiego, postępuje się zasad; niepodobną jest także rzeczą, aby młodzieź tutejszj prowincyi chcieć miała, iżby na Akademiach oczekiwano po nięj mniejszj oświaty i umięj gruntownego usposobienia się do nauk akademicznych, aniżeli po młodzieży z innych prowincyi. Młodzieź tutejsza cieszyć się owszēm powinna, że tyle w ięj talentach i w ięj zdolnościach pokłada Rząd zaufania; i że po pilności ięj oczekuje, iż w naukach zarówno z młodzieżj w innych prowincjach Pruskich uczącj się postępować będzie.

Lubo zdaie się, że od młodzieży Wielkiego Xięstwa Poznańskiego dla tego tyle wymagać nie można, iż z powodu ięzyka polskiego ma ieden przedmiot więcej do nauki, aniżeli inne szkoły pruskie; iednakow oż wynikajca stąd dla nięj trudność nie jest tak wielką, częścij dla tego, że młodzieź tutejsza najwięcej zaraz od dzieciństwa, a potēm i w szkołach, obydwoch w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem żyjących ięzyków nabywa; częścij, że powody wazjżj wyrażone są nader wazne, z względu na które młodzieź tutejsza, w którj prócz tego szczególniej szj talent do nabywania obcych ięzyków sposzczęgać się daie, nie chce zapewne z powodu trudności zwiększonj dopuścić, aby przez uczniow innych szkół w naukach była wyprzedzanj. Z resztj zwyciężjwszy trudność, znajdzie za to dla siebie nagrodę, gdy posiadajc obydwa ięzyki obok innych zdolności, tēm pewnięj pomieszczania siebie na urzędach w tutejszj prowincyi oczekiwać będzie mogła.

W zaufaniu więc do rodziców i młodzieży Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, że z urzędzenia niniejszego przekonajc się o prawdziwie oycowskich Rządu zamiarach, dążj-

ihrer Bewohner anerkannt werden, sehe ich dieselben auf höhern Befehl für die gelehrten Schulen des Großherzogthums Posen in Kraft; und hoffe, daß Eltern und Vormünder der in den Schulen sich bildenden Jugend, wenn auch ihre Söhne und Pflegebefohlene künftig nicht so schnell die Klassen der Schulen durchlaufen, nicht so zeitig zu Ehren- und Staats-Ämtern gelangen können, sich doch durch eine desto gründlichere und vollendetere Ausbildung derselben, und dadurch entschädigt sehen werden, daß der Staat alsdann kein Bedenken wird tragen dürfen, ihnen gleich Andern, und in der hiesigen Provinz selbst vor Andern, die wichtigsten Geschäfte und Ämter zum Wohl ihrer Mitbürger anzuvertrauen.
Posen, den 20sten März 1816.

Königl. Preuß. Ober-Präsident des
Großherzogthums Posen.
Zerboni di Sposetti.

cyh do dobra tuteyszey prowincyi i iey mieszkańców, podaję niniejszém urządzenie takowe, podług zalecenia wyższej Władzy, by każdy stósował się do niego; i spodziewam się, że rodzice i opiekunowie, chociaż ich dzieci, i młodzież ich opiece powierzona, nie przejdą w przyszłości tak prędko klasz szkół, a zatem nie tak spieszno dostąpią stopni honorowych i urzędów, tém wszelako widzieć się będą wynagrodzonymi: że młodzież gruntowniejszą i dokładniejszą powezmie edukacyą, i że Rząd potem bez wahania się, zarównno innym, a nawet w tuteyszey Prowincyi przed innymi poruczać iey będzie, dla dobra wspól-obywateli, nayważniejsze interessa i urzędy.

Poznań, dnia 20. Marca 1816.
Królewsko-Pruski Naczelný Prezes
Wielkiego Xięstwa Poznańskiego.
de Zerboni di Sposetti.

Personal = Chronik.

Der Kandidat der Chirurgie, Herr August Friedrich Zeidler, ist als Stadt-Chirurgus zu Bromberg approbirt worden.

Der hiesige Stadt-Chirurgus, Herr Behn, ist als Kreis-Chirurgus für den Bromberger Kreis bestallt worden.

Kandydat Chyrurgii JP. August Frydrych Zeidler na Chyrurga mieyskiego w Bydgosaczy zatwierdzony został.

Tuteyszy Chyrurg mieyski JP. Behn na Chyrurga Powiatu Bydgoskiego zatwierdzony został.

Öffentlicher Anzeiger.

Beilage des Amts-Blatts No. 43. der Königl. Bromb. Regierung.

No. 43.

Bromberg, den 25. Oktober 1816.

Sicherheits-Polizei.

Steckbrief.

Die wegen Diebstahl zur Untersuchung gezogenen Inculpanten

- 1) Franz Szwamiński,
- 2) Christian Marusz,
- 3) Mathias Kozłowski,
- 4) Johann Centkowski,
- 5) Anton Cessarski, alias Rzymkowski,
- 6) Albrecht Kalisz, und
- 7) George Switajski,

sind gestern um 6 Uhr Abends von der Arbeit unter militärischer Eskorte entsprungen.

Es werden daher alle resp. öffentlichen Behörden hierdurch gebührend ersucht, die gedachten Verbrecher im Betretungsfall arretiren und unter sicherer Bedeckung an die unterzeichnete Behörde abliefern zu lassen.

Ehorn, den 8ten Oktober 1816.

Königl. Preuß. Vefferrungs-Polizei-Gericht.

Signalement.

1) Der Inculpant Franz Szwamiński ist 27 Jahr alt, katholischer Religion, aus Papau bei Culmsee gebürtig, spricht polnisch, ist 6 Zoll groß, hat kurz abgeschnitte blonde Haare, dergleichen Augen, länglich blaßes Gesicht, schlanken Wuchs. Ist bekleidet mit einer weiß tuchenen Jacke, einer tuchenen Weste mit zinnernen kleinen Knöpfen, grauen tuchenen langen Hosen und guten Stiefeln.

2) Christian Marusz ist 33 Jahr alt, katholischer Religion, aus Swiente bei Essen gebürtig, spricht platt deutsch und polnisch, ist 5 Fuß 3 Zoll groß, hat kurz abgeschnitte blonde Haare, hohe

List Gończy.

Inculpaci o kradzież do indagacyi pociągnięni, iako to:

- 1) Franciszek Sawamiński,
- 2) Chrystyan Marusz,
- 3) Maci Kozłowski,
- 4) Jan Cętkowski,
- 5) Antoni Cessarski alias Rzymkowski,
- 6) Woyciech Kalisz i
- 7) Grzegorz Switajski

dnia wczorayszego o godzinie 6. wieczorem od pracy pod dozorem wojskowym zbiegli. Wzywa się prseto wszystkie Władze publiczne, aby rzezczenych złoczyńców, wrzcie wysłedzenia przytrzymaty i pod mocną strażą do Władzy podpianey odestaty.

Toruń, dnia 8. Października 1816.

Królewsko-Pruski Sąd Policyi Poprawczyj.

Rysopis.

1) Franciszek Sawamiński, 27 lat mający, Religii katolickiej, z Papau przy Chełmży rodem, mowi po polsku, 6 cali wysoki, ma włosy blond krótko obcięte, podobne oczy, twarz podługowatą bladą, sytuacwi cienkiej. Miał na sobie kurtkę sukienną białą, kamizelkę sukienną z matemi guzikami, spodnie sukienne szare długie, bōty dobre.

2) Chrystyan Marusz, 33 lat mający, Religii katolickiej, z Swiętego przy Lesznie rodem, mowi po niemiecku i popolsku, 5 stop 3 cale wysoki, ma włosy blond krótko obcięte,

Stirn, graue Augen, rundes und gesundes Gesicht, untersehter Gestalt. Seine Bekleidung ist eine alte graue tuchene Jacke mit gelben Knöpfen, weiße leinene Beinkleider, ordinaire gute Stiefeln und ein alter Hut mit breiten Filzeln.

3) Mathias Rozłowski ist 30 Jahre alt, gebürtig aus Dombrowen, Amts Roggenhausen, katholischer Religion, ungefähr 5 Fuß 3 Zoll groß, hat eine niedrige Stirn, blonde Haare, hellblaue Augen, spitzige Nase, längliches Gesicht. Seine Bekleidung besteht aus einer ganz alten hellblauen Jacke, groben leinenen Beinkleidern und schlechten Stiefeln.

4) Johann Cenkowski ist aus Rulawa bei Graudenz gebürtig, 28 Jahre alt, katholischer Religion, 5 Fuß 6 Zoll groß, hat ein länglich blaßes Gesicht, kurz abgesehittene braune Haare, spricht polnisch und deutsch, ist von schlankem Wuchs und von Profession ein Schmitt. Bei seiner Erziehung war er mit einer blauen tuchenen Jacke, grauen Weste und dergleichen langen Beinkleidern, baumwollenem Halstuch und rundem Hut bekleidet.

5) Anton Cezarski, sonst auch Rzymkowski genannt, ist ein Schäferknecht und Bagabond, ungefähr 30 Jahr alt, aus Tynwald, Amts Pöbau gebürtig, 5 Fuß groß, starker Statur, hat schwarze Haare, hohe Stirn, blaue Augen, rundes Gesicht. Ist bekleidet mit einer alten grauen tuchenen Jacke, blau tuchenen Weste, groben leinenen Beinkleidern, schlechten Stiefeln und einem alten Hut.

6) Albrecht Kalisz ist aus Kaweczyn bei Schwes gebürtig, 29 Jahr alt, 5 Fuß 3 Zoll groß, hat blonde Haare, flache Stirn, blaue Augen, breites Gesicht, blonden Schnurrbart und ist von mittlerer Statur. Seine Bekleidung besteht aus einem dunkelblauen alten Rock, grün tuchenen Weste, leinenen Hosen, schlechten Stiefeln, roth-buntem kattunenem Halstuch.

7) George Switajski ist 37 Jahr alt, 5 Fuß 3 Zoll groß, aus Polen gebürtig, hat schwarze Haare, dergleichen Augenbraunen, graue Augen, kleine Nase, schwarzen Bart, längliches Gesicht, von gesunder Farbe, bagerer Statur und spricht bloß polnisch. Ist bekleidet mit einem grünen tuchenen Rock, blauen Weste, weißen leinenen Beinkleidern, alten Stiefeln und rundem Hut.

czolo wysokie, oczy szare, twarz okrągła, kolor twarzy zdrowy, sytuacją posiadła. Ubiór: kurtkę starą z sukna zielonego z żółtymi guzikami, spodnie płócienne białe, bōty dobre, kapelusz stary z szerokimi piórami.

3) Maci Koźłowski, 30 lat mający, z Dąbrowki w Ekonomii Roggenhausen rodem Religii katolickiej, 5 stop 3 cale wysoki, ma włosy blond, czolo plaskie, oczy jasno-niebieskie, nos kończaty, twarz podługowata. Ubiór: kurtkę starą jasno-niebieską, spodnie płócienne grube, bōty złe.

4) Jan Cenkowski, 28 lat mający, z Rulawa przy Grudziądzu rodem, Religii katolickiej, 5 stop 6 cali wysoki, ma włosy brunatne krótko obcięte, twarz podługowata, kolor twarzy bladej, sytuacją szczupłą i jest professyji kowalskiej. Ubiór: kurtkę sukienną niebieską, kamizelkę starą, spodnie długie szare, kapelusz okrągły, chustkę na szyi bawelnianą.

5) Antoni Cezarski alias Rzymkowski, owczarek, około 30 lat mający, z Tynwald, w Ekonomii Loebau rodem, 5 stop wysoki, ma włosy czarne, czolo wysokie, oczy niebieskie, twarz okrągłą, i jest sytuacji mocnej. Ubiór: kurtkę starą z sukna zielonego, kamizelkę sukienną niebieską, spodnie płócienne grube, bōty złe, kapelusz stary.

6) Woyciech Kalisz, z Kaweczyna przy Swieczu rodem, 29 lat mający, wzrost 5 stop 3 cale, włosy blond, czolo plaskie, oczy niebieskie, wazy blond, twarz szeroka, sytuacja średnia. Ubiór: surdut stary ciemno-niebieski, kamizelka sukienna zielona, spodnie płócienne, bōty złe, chustka na szyi kartonowa błękitno-czerwona.

7) Grzegorz Switajski, 37 lat mający, 5 stop 3 cale wysoki, z Polski rodem, ma włosy czarne, brwi czarne, oczy szare, nos mały, brodę czarną, twarz podługowata, kolor twarzy zdrowy, jest sytuacji szczupłej, i mowi tylko po polsku. Ubiór: surdut sukienny szary, kamizelka niebieska, spodnie płócienne białe, bōty stare, kapelusz okrągły.

Steckbrief.

Alle Civil- und Militär-Behörden werden hierdurch aufgefordert und ersucht, auf den Desertereu

List Gończy.

Wyzywa i uprasza się wszystkie Władze tak cywilne jako też i wojskowe, aby na de-

Bernhard Kramer vom 10ten Husaren Regiment, welcher am 1sten August d. J. aus Ascherleben entwichen, aufmerksam zu seyn, ihn dingfest zu machen, und gegen Ersas der Kosten an den Kommandeur des gedachten Regiments, Herrn Oberst-Lieutenant von Ledebur in Ascherleben abliefern zu lassen.

Bromberg, den 10ten Oktober 1816.

Königlich Preussische Regierung.

Erste Abtheilung.

Signalément.

Alter 25 Jahr.

Stechbrief.

Alle Civil- und Militär- Behörden werden hierdurch aufgefordert und ersucht, auf die Florentine, deren Zunahme zur Zeit noch unbekannt ist, aus Neuenburg in Westpreußen, welche des Diebstahls angeschuldigt, und aus dem Ossa-Krüge am 21ten September d. J. entwichen ist, aufmerksam zu seyn, sie dingfest zu machen, und gegen Ersas der Kosten an das Königl. Polizey-Direktorium in Graudenz abliefern zu lassen. Für Ihre Ergreifung ist eine Prämie von 3 Thlr. bewilligt.

Bromberg, den 7ten Oktober 1816.

Königlich Preussische Regierung.

Erste Abtheilung.

Signalément.

Ungefähr 24 Jahr alt, 5 Fuß groß, hat blondes Haar, bedeckte Stirn, blonde Augenbraunen, graue Augen, längliche Nase, kleinen Mund, spitze Stirn, längliches Gesicht, brünette Gesichtsfarbe, ist stark untersehter Statur, die Sprache wise.

Beleidung.

Grünen kattunenen Rock, roth gestreifte Jacke, schwarze lederne Schuhe, hat vielleicht einen gestohlenen Strohhut auf, eine Mütze mit blauem Bande. Effekten die dieselbe bei sich hat: Wäsche, Bettbezüge, weiße kattunene Bettgarlenen, schwarzen tuchenen Ueberrock mit Franzen, schwarzes seidenes Kleid, ein grünes kattunenes dito und mehrere Tücher u.

Stechbrief.

Alle Civil- und Militär- Behörden werden hierdurch aufgefordert und ersucht, auf den Deserteur

zertera Bernhard Kramer z Polku 10. Huzarów, który dnia 1. Sierpnia r. b. z Ascherleben zbiegł, baczno dawaty oko, w razie wysledzenia przytrzymaty, i za zwrotem kosztów do kommanderującego Polkiem tym W. Podpółkownika de Lidebur w Ascherleben pod mocną strażą odestaty.

Bydgoszcz, dnia 10. Października 1816.

Król Pruska Regencya,

Wydział Pierwszy,

R y s o p i s.

Wiek 25 lat.

List Gończy.

Wzywa i uprasza się wszystkie Władze tak cywilne iako też i woyskowe aby na Florentyne, który praezwisko dotychczas nie jest wiadome, z Neuenburga w Prusiech zachodnich, która o kradzież obwiniona została, i z gościca Ossa zwanego dnia 21. Września r. b. zbiegła, baczno dawaty oko, w razie wysledzenia przytrzymaty, i za zwrotem kosztów do Król. Dyrektoryum w Grudziądze pod mocną strażą odestaty. Za schwycenie iey przeznaczona jest nadgródá Tal. 3.

Bydgoszcz, dnia 7. Października 1816.

Król Pruska Regencya.

Wydział Pierwszy.

R y s o p i s.

Wiek około 24 lat, wzrost 5 stop, włosy blond, czoło pokryte, brwi blond, oczy szare, nos podługowaty, usta małe, podbródek kończaty, twarz podługowata, kolor twarzy brunatny, sytuacya mocna podsiadła, mowa cicha.

Ubiór.

Suknią zieloną kartunową czerwono-nakrapianą, trzewiki skórzanne czarne, kapeluszk słomiany, zapewne ukradzony, czapkę z niebieską sztyką. Rekwizyta przy niędy znajdujące się: bielizna, powłoki z pocieli, franki od tóżka białe kartunowe, sukienką czarną, suknią z fransjami, czarną jedwabną suknią, zieloną kartunową suknią i wiele chustek etc.

List Gończy.

Wzywa i uprasza się wszystkie Władze tak cywilne iako też i woyskowe aby na deser-

Ludwig Baumann, vom 1sten Ostpreuss. Infanterie-Regiment, welcher den 24ten September d. J. auf dem Transport zwischen Unistlaw und Culm entsprungen ist, aufmerksam zu seyn, ihn dingfest zu machen, und gegen Ersatz der Kosten an das Königl. General-Commando zu Königsberg i. Pr. abliefern zu lassen.

Bromberg, den 7ten Oktober 1816.

Königlich Preussische Regierung. Erste Abtheilung.

Signalment.

Derselbe ist 5 Fuß 8 Zoll groß, hat schwarzes Haar, dergleichen Augenbraunen, graue Augen, eine gewöhnliche Nase, gewöhnlichen Mund, rundes Gesicht, und ist gesunder Gesichtsfarbe.

Bekleidung.

Eine graue Jacke, und blaue leinene Hosen.

St e c k b r i e f.

Ein gewisser Knecht Martin, dem Zunamen nach unbekannt, der durch Ueberfahren einem Kinde den Tod verursacht hat, ist vor seiner Festnehmung aus der Stadt Czerniejewo entwichen, und da uns an dessen Habhaftwerdung viel gelegen, so ersuchen wir sämmtliche Civil- und Militair-Behörden hierdurch, auf denselben ein wachsames Auge zu haben, ihn im Verretungsfall arretiren und unter sicherer Eskorte ins hiesige Gefängniß abliefern zu lassen.

Dessen Signalment ist folgendes:

Dieser Martin ist hoher Statur, hat schwarze Haare, dergleichen Augenbraunen, trägt keinen Schnurbart, hat eine große gespaltene Nase, weisliche Augen, großen Mund, länglichte blaßes Gesicht, ist gut beleibt und kann ungefähr 30 Jahr alt seyn. Bei seiner Entweichung trug er einen hellblauen Rock, dunkelblauen Mantel, hochlederne Hosen, gewöhnliche Stiefeln, und einen alten runden Hut. — Sonstige Kennzeichen können nicht angegeben werden.

Deßern, den 8ten Oktober 1816.

Königl. Preuss. Polizey-Besserungs-Gericht.

tera Ludwika Baumann, z 1. Poiku piechoty wschodnio-Pruskiego, który dnia 24. Września r. b. na transporcie między Unistawiem i Chełmnem uciekł, baczną dawały oko, w razie wysłędzenia przytrzymać, i za zwrotem kosztów do Król. generalnéy Komendy w Królewcu w Prusiech pod mocną straż odstawić.

Bydgoszcz, dnia 7. Października 1816.

Król. Pruska Regencya.

Widział Pierwszy.

R y s o p i s.

Wzrost 3 stop 8 cali, włosy czarne, brwi czarne, oczy szare, nos zwyczajny, usta zwyczajne, twarz okrągła, kolor twarzy zdrowy.

U b i o r.
Kurtkę szarą, spodnie płocienne niebieskie.

List Gończy.

Niciaki parobek Marcia z nazwiska niewiadomy, który przez przeiechanie do śmierci dziecka się przyczynił, uciekł nim przytrzymanym być mógł z miasta Czerniciewa, a gdy na schwytaniu onegoż bardzo wiele nam zależy, przeto rekwirujemy wszelkie Władze tak cywilne jako i wojskowe, aby na rzeczonęgo parobka baczną mając oko, onegoż gdzieby tylko spotkanym był, przytrzymać i do tutejszego więzienia pod ścisłą straż odstawić raczyły.

Opis iego jest następujący:

Marcia jest wzrostu wysokiego, ma czarne włosy i takowe brwi, nosa dużego, na końcu rozdartego, wargi nosi golone, oczów białawych, ust dużych, twarzy bladéy pociągłej, dosyć otyły, może mieć lat 30. Przy ucieczce miał na sobie suknię niebieską, płaszcz granatowy, spodnie z skóry kozłowej, bity zwyczajne, kapeluszek okrągły stary, innych szczególnych znaków podać niemożna.

Pyzdry, dnia 8. Października 1816.

Królewsko-Pruski Sąd Policyi Poprawczy.

Es soll nach höherem Auftrage die Lieferung von 2600 Ringe Stab, und Bodenholz, und 3800 Schock Mehl-Fasbände, und zwar:

1) franco Bromberg 2000 Ringe Stabholz, und 2500 Schock Mehl-Fasbände;

2) franco Königsberg in Preußen 600 Ringe Stadtholz und 1300 Schock Mehl; Fassbände zur öffentlichen Auktion gestellt werden. Der Termin hierzu ist auf den 25ten Oktober d. J. des Morgens um 9 Uhr im Bureau des hiesigen Proviant-Amtes anberaumt, in welchem sich diejenigen, welche genannte Lieferungen zu übernehmen im Stande, auch cautionsfähig sind, zahlreich einfinden wollen.

Die nähern Bedingungen bei der zu vergebenden Entreprise, so wie die Beschreibung der nothwendigen Qualität der zu liefernden Hölzer sind täglich in der hiesigen Proviant-Amtes-Registretur zu ersehen.

Bromberg, den 10ten Oktober 1816.

Königl. Preuß. Proviant-Amte.

Ediktal-Citation.

Da die Erben des hier verstorbenen Chirurgus Johann Gottfried Melner, auch Melnert genannt, aus Finsterwalde in Sachsen gebürtig, zu dessen Nachlaß ein hier belegenes Grundstück mit einem Wohnhaus gehört, aller Bemühungen der Kuratoren obzugesachtet, bis jetzt nicht ausgemittelt werden können, so wie deren Erben und Erbennehmer auf den Antrag der Kuratoren hier mit öffentlicher vorgeladen, sich bei dem unterzeichneten Gerichte schriftlich oder mündlich binnen 9 Monaten, und spätestens in dem auf den 17ten Jull 1817. angesetzten Termin zu melden, und ihr Erb-recht nachzuweisen, widrigenfalls der ganze Nachlaß des Verstorbenen als ein herrnloses Gut dem Fisko anheim fallen wird.

Der hiesige Herr Justiz-Kommissarius Wolffgramm wird den Erben zum Mandatarius vorgeschlagen, an den sie sich wegen Wahrnehmung ihrer Gerechsamte wenden können.

Memel, den 20sten September 1816.

Königl. Preuß. Land- und Stadt-Gericht.

Warnungs-Anzeige.

Witthelm Ludwig Gaul ist bei mir $\frac{1}{2}$ Jahr in der Lehre gewesen, derselbe war der Untrene von jeher immer sehr ergeben, und hat sich durch die heimliche Entfernung den 14ten d. M. in der Mittagsstunde aus meiner Apotheke eines bedeutenden Diebstahls verdächtig gemacht. Da derselbe meine Pottschafft unter seinen Händen hatte, so wird er sich wohl Zeugnisse von mir angefertigt haben, und warne ich daher einen jeden meiner Herrn Collegen vor der Annahme dieses gefährlichen Menschen. Zum abschreckenden Beispiele werde ich ihn bei seiner Habhaftwerdung Einer Hochblöthlichen Besserungs-Pollzei zur Bestrafung überliefern, und signalisire ihn daher.

Er ist 16 Jahr alt, mittlerer Statur, hat braunes Haar, glattes und rothes Gesicht mit aufgeworfenen Lippen. Bei seiner Entweichung war er bekleidet mit einem ordinairen neuen Hut, schwarz seidenem Halstuche, einem dunkelgrau tuchenen Ueberrock, darunter einen dunkelblau tuchenen Brack mit blanken Knöpfen, feinen blau tuchenen langen Hosen, und neuen, etwas abgetragenen Stiefeln; wahrscheinlich hat er auch 40 bis 50 Rthlr. Geld mitgenommen, ausserdem aber noch mehrere Kleider und Wäsche; er spricht deutsch und ziemlich polnisch, und besitzt schon bei seinen guten Geistesgaben ziemlich oberflächliche Kenntnisse vom Apothekersfache, er ist dabel hinterlistig und witzig.

Memel, am 20sten Oktober 1816.

Heinrichs, Apotheker.

Ganze, Halbe und Viertel Kaufloose zur 34ten Klassen-Lotterie 4ter Klasse, sind zum Planmäßigen Preise zu haben in Bromberg bei A. W. L. George, Königl. Lotterie-Einnehmer.